

ՀՆՁԱԿ

ՀԱՆԴԵՍ ՏԱՍՆՕՐԵԱՅ

Գ. ՏԱՐԻ

ՀԱՅՈՐ Ե.

1997 ՀՈԱՏԵՄԲԵՐ 30

ԹԵԻ 2

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

— 0 —

ԿԵՆՍՍ. ԿԱՆ. ԽՆԴԻՐ Մ. Ը

« Մայր Եկեղեցւոյ եւ միացեալ եկեղեցիներու համար Էօթը տարեաւադներ ձեռնադրուեցան որք կոչուած են ի քահանայութիւն : Ասոնք քահանայ պիտի ձեռնադրուին այն տաւն երբ արդի քահանաներէն մին կամ վախճանի կամ անկարողութեան դատարարտուի : Բայց մինչև այն տաւն քահանայացուք ինչպէս պիտի ապրին , խնդիր է այս : Ինչ կ'երեւի թէ քահանայից դասը լաւ ընտրութիւն մը չէ կատարած յանձին այս քահանայացուներուն : Ի բայց առեալ մէկ երկուքը , միւսս ամենքն ալ Ժողովրդեան դանդատանաց եւ տրտնջանաց ենթակայ եղած են : Ժամանակ մը երբ Արմաշու Միաբանութիւնն 20—25 տարեկան երիտասարդներ ի կուսակրօն վարդապետութիւն կը հրաւիրէր , չարունակ խնդիր կըլլար թէ այս տարիքին մէջ վարդապետութիւնը ներքի չէ : Հիմա ալ մեր նոր քահանայացուները մեծաւ մասամբ 20-25 տարեկան են որոնք պիտի հովուեն

ժողովուրդը, պիտի այցելեն այն տունները ուր հոգևոր մխիթարութեան պէտքը կղզան, պիտի առաջնորդեն ժողովուրդին կրօնատիրութիւն և յեկեղեցատիրութիւն և պիտի վառեն իրենց հօտին զգացումներն բարոյականի եւ ճշմարիտ կրօնի ըսկզբունքներով: Սակայն ո՞վ կը վկայէ թէ ասոնց երիտասարդական հասակը պիտի ներշնչէ ժողովրդեան այն վստահութիւնը որ կ'ոսրատուի քաջանայական սրտակառելի անձնաւորութիւն, ո՞վ կը վկայէ թէ ասոնք կրօնի և ուղիւ բարոյականի ուղիւ սկզբունքներն սորված են եւ ըստ այնմ՝ պիտի կարենան հրահանգել ժողովուրդը: Ջարմանալի է որ Պատկառելի Կրօն • ժողովն ալ ուշադրութեան չէ տուեր անոնց տարիքի խնդիրը և անուսումնառ ազգէտ վիճակը: Մայր-Յիկեղեցւոյ, Յէնի-դարուի և Կէտիկ բաշայի լուսարարներն ալ ձեռնադրելոյ մէջ են եղեր, որք կարճեա խնամութիւն մը հաստատած են մէջերնին, երեքը մէկին քաջանայ ձեռնադրուելու համար: Կառ դաշնակցութիւն մը չէ՞ ոյս... տակաւին ինչե՞ր պիտի տեսնենք: » Հայրենիք

ՀՆՁԱՆԻ. Կը սիրենք յուսալ թէ Կրօն • ժողովը այսպիսի փափուկ խնդիր մը նկատողութեան պիտի առնու. զի մեր Ս. Հորց օրէնքը լիցիլատրեր ու աշխարհի կենաց անխորձ-երկտասարդք- կրօնի պաշտօնեայ լինին. ուստի իրաւացի կը դանհենք Հարեւիքի վերոյիշեալ դիտողութիւնները, և գիտնալով որ նորընծայացուք այս տարիքնուն մէջ աւելի ասորուստի հայթայթման համար կը գիւմեն ի քահանայութիւն, պահ մը կը կարծենք թէ առկէ 20 տարի առաջուան ժամանակին մէջ կապրիմը, յորում բարեյիշատակ Գ. Ռչտունի հետեւեալը կերպէր.

«Դիւրին վստահ մը կար
Թէ որ ծեր չբլլայինք,
Փարտեան սովբելով՝
Տէր աէր մը կըլլայինք.
Վա՛յ դէ՛ռ ատեն... են.»

Հետեւեալ նամակն, որոյ մեզ վերաբերեալ զովաստնաց մասերն թէեւ յոյժ փառաքանական, բայց միայն մեր սպոյնին խմբագրաց մէկ մասին վրայ կարեւոր ճշմարտութիւններ պարունակելուն համար արժան կըհամարիմք հրատարակել:

Սիրելի բարեկամս

Նոր կարգադրութիւն մը՝ որ բրած ես Հնչակիդ համար, ունոր զիրքն ընդարձակելով, նոր ուրախութիւն կը պատճառէ մեզ ամենուս, զի կը յիշեցնէ Բուսպի, Պէրանժէի և այլ երեւելի հեղինակաց հմտակոյ զորներու տաղաքութիւնն, որոյ թէ՛ հեղինակն և թէ՛ զբաշտն ինքեանք եղած էին, տառապելով օրն ու գիշերն ի բուն գրել ու շարել այն տառերն՝ որք օր մը մարդ կային լուսաւորութեան վտարաններն ու լամպարներն բլլալու սահմանուած էին ամենուրեք և մտքի ու հոգիի սնունդ պիտի ջամբէին ամենուն:

Չեմուզեր անոնց համահաւասար հռչակիւ դքեղ, մաճաւանդ դու ալ չպիտի ուզես ընդունել անշուշտ այս բազդատութիւնս, սակայն երբ մեր մէջ դեռ խմբագրութիւնն մութացկանի Գէջէկ մը կը նկատուի մի քանիներու պատճառաւ, որք թերթերնուն հրատարակութիւնն իրր թաղային Գախաճէր սոսկ իրենց շահու ապրիւր նկատելով, ստորին միջոցներով (1) բարոյի սկզբունք փոխելու և մարդահաճութեամբ աղղը պտտակոտելու կը դուրս ծածկեն և ժողովրդեան օգտակար ծառայութիւն մը բրածի պէս կելնեն հատուցում պահանջել, կարծեմ այն տառն կարգարանայ քու ջանքերն, երբ մանաւանդ խնայողութեամբդ, բուսեկանապրութեամբդ օրն ի բուն արտաքին աշխատութեամբ քու ընտանեաց պէտքերն հագալէ ետք՝ զիշերն ի բուն ալ չարաչար կը յոգնիս կապարներն իրարու քով շարելով մարդ կային բարոյ տարականութիւնն և առ տեին ու ընկերական վատ սովորութիւններն ձաղկելու և հրատարակ հանելու, և այդ քու աշխատութեանդ փոխանակ նիւթական շահ մը ակնկալելու, էմէ Մարթէնի մը պէս խիստ աժան ու զիրամատչելի դնով մը ժողովրդեան ամեն խաւերուն մէջ կը մտնես ու կելնես... ահա քու ստաւելութիւնդ հոս է, որ իրաւամբ արժանի է քաջաղբութեան:

Ես իրեւ անկեղծ ու մտերիմ բարեկամդ կը յորդորեմ ըզքեզ յարատեւել քու ջանից մէջ և միեւնոյն անկողնակալ ընթացքով օգտակար հանդիսանալ հատարակութեան, զի այս Ազգն, ինչպէս սովորութիւն է ըսել խմբագրաց, եթէ թոյլ է իւր աշխատաւորներն փարձատրելու մասին, վերջին փորձեր բաժարցակապէս համուած են զմեզ թէ իւր աշխատաւորներն ալ մեծագոյն մասամբ վերջին քառորդ դարու մէջ և ոչ իւրեք օգտակար կրցած են հանդիսանալ սովին և մարդկութեան...:

Ք ի Թ

- 1 Քիթն առաջին գործարանն է զդայցման,
Եւ անսլ է որ հատուտենք զամեն բան,
Քիթն առաջնորդ յամենայնի, սաստկազոյն
Լուսաբանէ մեզ փափաքաց մէջ համայն:
Իմաստնազոյնն ին նախախնամն՝ ստեղծած
Ատեն, մեծ հոգ տարաւ դընել զեռեղեւ,
Որ երեսնուս մէջ դանուի նա թառած,
Զի հեռուէն դիւրին ըլլայ զայն տեսնել:
- 2 Թէ ատամուռն իւր տարփուհւոյն և աչերն
Կամ չըջածիրն նկարագրէ ամեն ոք,
Այլ յոյժ ցանցառ նորա քթին՝ սիրալիր
Ոճեր ուղղել չ'են փութար ու կան անհոգ:
Ընդէ՞ր, այնչափ գովեստէ, ո՛ր պարսնայք,
Այնպէս չընէ՞ք որ բաժին մ'ալ նմա տաք,
Դեղեցկազոյն դէմքն ու երեսն ի՞նչ կըլլար,
Թէ որ մէկն հոն քիթ ըսուած բան չի տեսնար:
- 3 Սա որկրամուկն որո՞վ իւր գուշակեց
Թէ մոռալիւ էք հացկերոյթ, ինճոյք տալ,
Ոտքը վերցուց, առնեցինուդ ուղին բռնեց,
Զի որկրամուկը չունի՞ն սուր քիթ անսըխալ:
Իւր կարծիքներն ստէպ փոխող սա մարդուկն
Ի հրապարակ ելեր ընդէ՞ր թափառի,
Կ'ուղէ չնորհք մը ձեռք բերել, ւ'անխօսուկ
Հովսէսն տուեր քիթն ու այնպէս կը չըջի:

Կ Հողիս կուտամ Բօքսօլանին պէս քրթին ,
 Որ դեղուհեաց կուտայ խրոխտ եղանակ ,
 Պչուհւոյ մը շուշանափայլ երեսին
 Յունական քիթն երկնայի՜ն է շարունակ :
 Այլ մեծ բամբջան , աղնիւ կնոջ յատկանիչն
 Արծուի-ռունք քիթ մ'անշուշտ պէտք չէ՝ փնտռեմ ,
 Բայց երբ ես կին մ'առնուլ , կարգուիլ ազեմ ,
 Կըղձամոր նուրբ քիթ մ'ունենայ՝ բարենիչ :

Յ Հայելին է քիթը հսդւոյն , իւր վրայ
 Ամենայն ինչ կը նկարէ , դործէ անդ ,
 Թէ հրատապ տենդ ունենաք՝ վառվռայ ,
 Եւ կարմրի՝ երբ փախցունէք քիչ մը շատ :
 Վերջապէս , թէ գլուխ գլխի առանձինն
 Լինելէ վերջ չի պսակուի իղձդ , և դուն
 Լըսես փոխան յաղթական եղանակին
 Քիթով ծաղըըն , թէ նա՛ պո-րոն , նա՛ պո-րոն :

(Բօլ տը Բօք)

Թարգմ. Վ. Դ.

ՎԱՐՊԵՏՈՐԴԻ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ

(Շար. և վերջ.)

Այն օրէն սկսեալ Ս . . . աղայն յաճախ կերթեալէ
 իւր նշանածին տունը . օրիորդն ալ վարպետորդի բարե-
 կամուհիէն առած հրահանգին համեմատ կ'սկսի անանկ
 ձեւեր ընել , իբր թէ՝ նշանածը վայրկեան մը չտեսնելո-
 վը խելքը պիտի թռցնէ : Այսպէս քանի մը շաքաթ անց-
 նելէ ետքը , օր մը օրիորդը Ս . . . աղայն սենեկին մէջ ա-
 ռանձին գտնելով կը հարցնէ թէ՝ ե՞րբ պիտի ամուսնանան :

— Էֆէնտըմ , մուսկէթ էլմասուլի պէս ան աղւոր ու
 կլոր կարմրուկ երեսիդ մեռնիմ , ատ խուսուսը քու ձեռքդ
 է , էմր արէ էֆէնտըմ , էմր արէ :

— Հա՛շա , պէն տայիմա սիզին էմրինիզէ իթաաթ իթ-

մէյէ պօրճլուեհում, պուհուման սօնրա պէնիմ սահլալիմ սիզ
օլաճագսընըզ:

— Վայ լեզիւդ ուտիմ ուր՝ պօչէն պալ կուվաղի, ան-
գամ մի ատ աղսոր աշվինքովդ սանկա մէյ մը մայմուռ
նայէ ուր՝ ֆէօքիս բացուի:

— Սէվկիւլիւ Ս . . . աղամ, շիմաի հէր շէյտէն է՛լէ
կէչինմէմիզի տիւշիւնմէլիդ:

— Ստ խուսուսը հիչ վաղիֆէ մ'անիր, խալիստ պէկին
վրայ չորս բէռ մաթլիւպս սանկա թող կենայ, տէֆթերիս
միւճիպովն վութը բեռ հարուրսէքսէնը հինգ հաղար զի՛շ
նախա ստակ տըլլայ սնտուկիս մէջ:

— Պիլիրիմ քի չօդ վարիյէթ ու նուֆուսունըզ վար,
ֆազաթ, արթըդ մալ կէօլ չըզարմա՞ղ եա, բէտէրիմ իլէ
պիր կէօրիւշ տէ՛ պէնիմ իչլին պին լիւրա թրախօմա իսթէ,

— Վախտէ բէք զայտէլի կու խօրաթիս ըմնա՝ ատ ի-
ֆատէ արածդ քիւլլիյէթլիւ մէպլաղ մի է մաթլուղ ա-
նիմ ար, աղա բէտէրդ չի տայ իսէ, ի՞նչ տ'անինք:

— Սիդ իսթէյին, օ միւճէրրէտ վէրիր, էկէր վէրմէզ սէն
պէնտէ սէօզ պաղըմը կերի իսթէրիմ, տէրսին:

— Ի՞նչ հիւրըմմիցիր, ի՞նչ, ի՞նչ, ատ պօմպակը էօն-
կըճէդ հանէ:

— Ճանըմ, կերի իսթէրիմ տէր սէն, կերչէքտէն իսթէ-
մէյէճէքսին ա՛, պէօյլէ տէրսէն իսթէր իսթէմէզ պին լի-
ւրայը վէրիր, պիզաէ բահաթ կէչինիրիզ, արթիյէ մալ կէօլ
մի չըգարըր:

— Վայ խեքիդ պուտուկը ուտիմ հանըմ ախշին ուր՝
մէջը տէրեա ախշ կու վուստայ:

— Նասըլ տէտիմ սէ էօյլէ եարաճագ մըսըն.

— Գըխուս վրայ էֆէնարմ, հիչ քու խօսքդ կօյրեւ
կըլլա՞յ մի եա, հըմայէկս կեհամ ատ խուսուսին վրայօք
կու խօրաթիմ:

Եւ ուղղակի շուկայ կերթայ օրիորդին հայրը կը դանէ:

— Բարի լոյս էֆէնարմ, պայվական քէֆիկդ:

— Մաշալլահ Ս . . . աղա. հօշ կէլախիդ, պուեուրուն.

— Էֆէնարմ, իսթիզայը մատտէյի մը հըմար եկի . . .

— Պուեուրուն, սէօյլէին.

- Կրօնիմ ուր՝ դալիք չաթթու հարսնիքն ընկնք լմնցնինք,
— Բէք ա՛լա, սիլ պիլիւրսինիլ .
— Վախիտէ թախիւզ աթ աըլլինք ըմմա՝ հազար օսկի
կուղիմ խօրաթըմա .
— Նա՞ղլ, Նէ՞ պուեուրտունուղ .
— Խօրաթըմա՞ է, թօրախումա՞ է, իշթէ ըսել կուղիմ
ուր՝ հազար լիրա տի տաք պէր վէճհի բէշին .
— Փաղաթ Ս . . . աղա, էվէլտէն պէօյլէ պիր սէօղ
եօղըտը . նէտէ՞ն նէշաթ էթտի .
— Խա՛յըը ֆէնտըմ, նէշէթս վախած չէ իսէ տը՝ յենք
ալ առ խուսուսը նոր սորվեցանք .
— Պա՛ղ, Ս . . . աղա, պէօյլէ պիր վաղըթտա քիմնէ
դաստաընտան պին լիրա չըդարըպ թրախօմա վէրէմէղ ,
ոյա խուսուս քի սիղի իլէն ապա պու եօյտա պիր լադըը-
աը օյմամըչ տըր . պու շիմտի նէտէ՞ն իճապ էթտի .
— Իֆէնտըմ, հըմայէկա կարճ խօրըթա, հազար օսկի
տի տաք չէ նը վաղ տի դամ .
— Պու աղչամ վալիտէսիլէ կէօրիւչէլիմ տէ՝ եարըն
ճէվապընը վէրիրիլ .
— Ես աղէկ դիտիմ ուր տիւտիւ հանըմը հազարին տեղ
երկու հազար տանք տի ըսէ, դէօրէ ախչին հանըմին վրաս
ֆօքի տալէն մուխուֆ է .
— Հէր նէ հալ իսէ, իճապընա պաղարըղ . » ըսելով Ի-
րարմէ կը բաժնուին .
Հեանեւեալ առաւօտ Ս . . . աղան աղջկան հօրմէն
դրկուած նամակ մը կ'ստանայ, որ բացէ ի բաց մերժելով
խր առաջարկը ուրիշ տնդամ իրենց տունը երթալու հա-
մար ձանձրու թիւն չառնել կը յորդորէր, ըստ սրում դու-
ռը չպիտի բացուէր. ասոր վրայ Ս . . . աղայն յոյժ կը
տրամի և ձայնը քաշելով տեղը կը նստի .
Ահաւասիկ օրիորդ Պէաթրիսի խորաղիտութեամբը
այս անյարմար ամուսնութեան առաջը կառնուի, ապա
թէ ոչ ուշ կամ կանուխ նոյն տան խողաղով թիւնն ալ
անպատճառ տկտի խանդարուէր, որոյ օրինակները ամեն
օր կը տեսնենք .

Երկրորդ անգամ ամուսնացող կին մը, որ առաջին ամուսնոյն մահուանը վրայ միշտ իւր ցաւակցութիւնը կը յայտնէր, օր մը դարձեալ երկրորդ ամուսնոյն ներկայութեանը հանդուցելոյն վրայ ցաւակցած պահուն՝ այլը ճարահատեալ գոչեց . « Տիկին, առաջին ամուսնոյդ մահուանը վրայ ես քեզմէ աւելի կը արամիմ, երանի՛ թէ այդ լուսահոգի մարդը ողջ մնար, ու զքեզ իմ գլխուս վորձանք չի ձգեր : »

*
* *

Եկեղեցւոյ մէջ .

Պսակի արարողութիւնը կատարուած է . պսակեալներէն ամուսինը եօթանասուն տարեկան է, կինը վաթսուին . Եպիսկոպոսէն կը խնդրեն պարագային յարմար քարոյ մը խօսիլ, Սրբազանը կը հաճի և քարոյլն բնաբան կը դնէ . « Տէ՛ր, թո՛ղ սոցա , ղի ոչ ղիտեն, ղինչ ղ սրժեն, »

*
* *

Քարոյիչ մը որոտածայն կը գոչէր .

« Սիրելի՛ ժողովուրդ, ո՞ր դնենք Լուսաւորիչը . — Առաքելո՞ց մէջ . — Չըլլար . առաքեալներէն ալ վեր է , քանի որ անոնցմէ աւելի հրաշքներ դորձեց : — Մարդարէի՞ց մէջ . — Չըլլար, քանի որ մարգարէներէն աւելի մարդարէացաւ : — Մարտիրոսա՞յց մէջ . — Չըլլար . քանի որ Մարտիրոսներէն աւելի չարչարուեցաւ : — Ուրեմն Լուսաւորիչը արքայութեան որ՞ կարգին մէջ դնելու ենք . »

Ունկնդիրներէն մին տալտկանալով այս քարոյէն՝ գոչեց . « Հա՛յր սուրբ , ահա ես կը մեկնիմ, բե՛ր, իմ տեղս դի՛ր : »

